

Poštevati bi se moralo, da velika produkcija dela z velikim kapitalom, ima veliko delavcev, in veliko prometa, in bi se potem morala tudi obdačiti. Mali obrtnik, ki ima malo delavcev, ali pa celo sam dela, bi se pa moral razbremeniti in to ne le glede dohodarine, temveč tudi s tem, da se mu poniža najemnina za stanovanje in prodajalnice, kar bi se doseglo s ponižanjem hišnega davka, da bodo potem lažje tekmoval z veliko industrijo.

Poleg tega bi pa država lahko rokodelcu pomagala z osnovo strokovnih učnih zavodov. Trgovci z mešanim blagom zlasti v manjših krajih naravnost uničujejo rokodelca, zaradi tega bi se moralo jim prepovedati prodajo blaga, katero vzdržuje rokodelca. V to spadajo oblačila, čevlji, klobuki, ure itd. V naši deželi imamo prodajalnice, kjer se prodajajo najrazličnejše stvari, kakor: ličilo za čevlje, pomada, olje, čipke, klobuki, solnčniki in dežniki itd., kaj pa ostaje potem še dežnikarju ali klobučarju? Dotičnik kar izhajati ne more.

Če se govori o ohranjenji obrta, moramo storiti take naredbe, sicer sem prepričan, da posvetovanja ne bodo nič pomagala. Pri stavbenih rokodelstvih v vsem obsegu, katerih imamo 14—15, bi se moralo prepovedati kapitalističnim stavbenim družbam, ki niso družega, kakor spekulacija ljudij, da ne smejo v lastni režiji izvrševati nobenega dela, da ne bode škodovala rokodelcem. Snovati naj bi se smele samo kot financijelna podjetja, dela naj bi pa prepuščala rokodelcem.

Pa še na nekaj družega bi opoziril, to je zakonodajstvo o izterjevanji dolgov. Pred nekaterimi leti se je sklenil zakon, ki je v marsikakem oziru jako blagodejen, kateri pa specijalno malemu obrtniku silno škoduje, to je določba, da ni treba nikomur kaj plačati, ki ni precej bogat. V manjših mestih in krajih dobe rokodelci od ljudij surovino, da jo podelajo. Rokodelec pri tem nima nobenega trgovskega zaslužka, temveč le delavski.

Ta se pa ne da iztirjati, ker ne moreš nikomur kaj vzeti, ki nima 600 gld. dohodkov in kake odlišne hišne oprave. Ker je rokodelec navadno ubožnejši nego naročnik, mislim, da bi bilo pač umestno, da bi se rokodelcev zaslužek postavil v jednako vrsto z delavčevim, ki se lahko iztirja brez ozira na najmanjši dohodek potreben za obstanek. Če mora mojster delavcu v prvi vrsti plačati in se pri konkurzi delavska plača v prvi vrsti iztirja, zakaj bi tega ne bilo pri rokodelčevem delavskem zaslužku.

Poleg tega mislim, da bi država morala več storiti za strokovne in obrtne nadaljevalne šole in da bi se delavci morali bolje in umneje organizovati glede na izučenje obrtnih učencev.

Da bi ne bil vsakdo prisiljen prebiti težav in trpljenja rokodelskega učenca, kakor je navada dandanes, bi bolj omikani mladi ljudje šli k rokodelstvu in bilo bi upanje, da bi rokodelstvo zavzelo višjo stopinjo, kar bi bilo v korist rokodelstvu pa tudi državi.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Ruskoavstrijska začasna trg. pogodba je stopila v veljavo 1. dne t. m. Po tej dogodbi so stopile do tega časa, da se sklene definitivna pogodba, najpozneje pa do 13. julija, znižane konvencijske carine v veljavo za blago, ki se uvaža iz Avstrije v Rusijo in iz Rusije v Avstrijo. Izvzele so se le nekatere tarife, katere ne veljajo za vse države, s katerimi ima Avstrija sklenjene trgovske pogodbe z največjimi ugodnostmi. Tudi se ne bodo več zahtevala od carinskih uradov spričevala od kod je blago.

Kmetijstvo.

Kako izboljšati rejo goveje živine.

Najvažnejši panoga kmetijska je gotovo reja goveje živine. Živina se še vedno precej dobro prodaja, dočim s pridelovanjem žita več ne gre zaradi silne konkurence tujega, zlasti ruskega, ameriškega in indijskega žita. Sicer je tudi pri živinoreji konkurenca, ali vendar nikdar ne bode tako huda kakor pri žitu. Iz drugih delov sveta živino v Evropo privvažati, je težavno in tudi pride jako drago. Združeno je namreč z mnogimi nevarnostmi. Poskusilo se je bilo privvažati meso v Evropo iz Amerike in Avstralije, ali ti poskusi so se jako slabo obnesli. Meso, ki je dolgo na ledu, ni okusno in zgubi vso redilno moč in zatorej ne bode nikdar moglo izpodriniti našega domačega mesa.

Zaradi tega si pa mi Slovenci moramo posebno gledati na rejo goveje živine. Radi priznavamo, da se je poslednja leta za izboljšanje govedarstva na Kranjskem precej storilo, ali vendar se še povsod umno ne redi živina. Kakor povsod tako tudi pri goveji živini ne gre več po starem dalje, treba je raznih izboljšanj. Zato pa kmet potrebuje pouka.

Zato bode pa jako prav prišla knjižica, katero je spisal pristav deželne kmetijske šole na Grmu g. Viljem Rohrman: „Nauk slovenskim gospodarjem, kako je izboljšati rejo goveje živine.“

Kaj je vodilo pisatelja, da je spisal to knjižico, nam pove v predgovoru tako le: „Pričujoči nauk, kako je izboljšati rejo goveje živine, namenil sem našim gospodarjem in gospodinjam po deželi. Največ povoda, da sem jo sestavil, dala mi je nova postava o povzdigi reje goveje živine, ki se je začela sedaj izvrševati. Ta postava je bila za nas zelo potrebna, če tudi mnogi gospodarji še tega ne izpredijo. Naša živina se je doslej iz mnogih ozirov slabo redila, zlasti tudi zaradi nezadostnega števila dobrih bikov. Da se odpravijo taki nedostatki, za to smo dobili novo postavo. Treba je le, da se sedaj prav in dobro izvršuje.

Ker sem prepričan, da se s podukom lahko veliko pripomore k boljšemu izvrševanju takih postav, kakor tudi, da se dado sploh le s primernim podukom odpraviti različne napake pri reji goveje živine, zato pošiljam ta kratek nauk med slovenske živinorejce z željo, da bi se vsi od kraja in kolikor mogoče po njem ravnali. Potem bomo vedeli ceniti vrednost in važnost nove postave,

in bližnja prihodnost nas bode učila, za koliko se dajo dohodki povečati z boljšo rejo goveje živine."

Mi le želimo, da gospod pisatelj doseže s to knjižico svoj namen. Potem pa pisatelj govori občno o reji živine tako le:

„Reja goveje živine nam obeta v sedanjih časih še največ dohodka. Zaradi tega se kaže z rejo goveje živine pečati, če si hočemo zboljšati svoje stanje. Že sedaj pri naša goved lepe dohodke. A še dosti lepše dohodke bi nam lahko dajala, če bi bila naša goved boljša in lepša, ali z drugimi besedami rečeno, če bi našo goved boljše redili.

Če bi imeli pri nas lepšo govejo živino, postala bi živinska kupčija po naših krajih dosti bolj živahna, in živina bi imela dosti lepšo ceno. Lepa živina ima zmiraj dobro ceno, ker jo kupci radi iščejo, če jo je tudi dražje plačati. Od dobro rejene govedi bi imeli pa tudi doma več užitka in koristi, kakor je imamo sedaj.

Reja goveje živine je pri nas še v marsičem pomanjkljiva.

Prvi pogoj za uspešno rejo živine je zadostna množina krme. Te pa po naših krajih navadno primanjkuje. Ne zadostno krmljenje goveje živine je največ krivo, da je naša goved še tako slaba, in da nam tako malo koristi. Resnica je, da si z najboljšim plemenom ne moremo nič pomagati, če pridelujemo premalo krme. Žlahtna plemena oslabe dosti hitreje pri nezadostni krmi, ker niso stradanju tako vajena, kakor naša domača goved. Če vpeljujejo tedaj dobra plemena iz drugih krajev, da bi zboljšali z njimi domačo goved, potem moramo skrbeti, da jim bomo dajali boljšo krmo in več krme, ker so živali žlahtnih plemen navadno težje, kakor je naša domača živina.

Da imajo n. pr. po planinskih krajih in po nižavah severne Nemčije tako lepo živino, to je pripisati največ obili in dobri krmi, katero pridelujejo tamkajšni gospodarji. Če bi imeli pri nas na Dolenjskem toliko krme, gotovo bi bila tudi naša živina dosti boljša, kakor je sedaj.

Ker je treba za uspešno rejo živine pred vsem zadosti krme, treba bode zanjprej naše kmetije tako preurediti, da bomo pridelovali več krme. Po naših njivah bo treba sejati več detelje in drugih krmskih rastlin, travnike bomo morali pa boljše obdelovati in boljše gnojiti, kakor smo bili doslej vajeni.

Drugi pogoj za uspešno rejo je pa lepa plemenska živina. Ta je za zboljšanje reje ravno tako neobhodno potrebna kakor zadostna množina krme. Dokler ne bomo skrbeli za dobro plemensko goved, t. j. dokler nam bode vsejedno, ali redimo dobro ali slabo goved za pleme, in dokler ne bomo sploh boljše redili goveje živine, tako dolgo niti misliti ni, da bi se goveja živina zboljšala. Pri nas se godè še velike napake, posebno pri reji bikov, pa tudi pri reji krav, telet in mlade govedi. Skrajni čas je tedaj, da tudi v tem oziru napredujemo in skušamo doseči lepše vspehe pri reji, kakor smo jih imeli dosedaj."

Na to pa pisatelj v posamičnih poglavjih razpravlja

rejo bikov, krav, telet in mlade goveje živine. O vsem piše jako poljudno in zanimivo. Končno pisatelj govori, kako je skrbeti za zdrave hleve. Ta odstavek je jeden najpotrebnejših v knjigi, ker baš v tem oziru je še jako mnogo mnogo nedostatkov pri nas. Mnogim živinskim boleznim so krivi baš slabi goveji hlevi.

Končno so pa pridejane knjigi glavnejše določbe nove postave o reji goveje živine. Ta dostavek bode prav prišel vsem kmetovalcem, ker se sicer nimajo priložnosti seznaniti s postavo. Če je tudi kdaj bere v kakem listu ali kje drugje, tudi hitro pozabi. Drugače pa bode, če bode imel knjižico doma, da je vselej lahko pogleda. Omeniti pa moramo tudi, da je cena knjižici jako nizka. Velja namreč le 15 kr. Dobiva se pri J. Krajcu v Novem mestu.

Založila je pa to knjižico podružnica kmetijske družbe v Novem mestu in se s tem gotovo pridobilo mnogo zaslug za zboljšanje narodnogospodarskega stanja na Dolenjskem.

Kmetijske raznoterosti.

Kako konje spraviš iz gorečega hleva. Znano je, da je vedno težko spraviti iz hleva konja, kadar gori. Prestrašen od ognja konj stoji na enem mestu. Takoj pa konj pojde iz hleva, ako ga osedlaš, ali pa okomataš.

Dobro krmo in veliko je dobimo, če sejemo grah in turšico v kupe in to potem zeleno pokosimo. Taka krma je jako zdrava in tečna za živino.

Brananje ozimine pomladi. Skušnje učè, da je jako dobro, ako se ozimino pomladi prebranamo. Brananje je posebno potrebno, če je žito pregosto. S tem dosežemo, da se toliko zredči, da ne poleže. Raste pa močnejše, ker zrak bolj prešine zemljo. Branati se ne sme v presuhem, še manj pa premokrem vremenu. Najbolje se brananje obnese, ako dež gre kmalu po brananju.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

III.

(Dalje.)

Samo v največjih vzhodnih mestih, v Novem Jorku, Philadelphii in Baltimoru so pa le v majhnem številu večnadstropne hiše s najemninskimi stanovanji; po vseh drugih mestih, tudi v Čikagu, kjer so stavbeni prostori dražji nego v Novem Jorku, živi vsaka rodbina v posebni hiši, naj bodo še tako majhna njena sredstva za življenje. Te zasebne hiše, rezidencije (residences), kot se popolnoma umestno imenujejo v Ameriki, so najrazličnejše, kar se tiče njih vrednosti in zgradbe, načinajoč s kočo zamorskega dni-narja stoječo 50 dolarjev do palač Astora in Vanderbilta v Novem Jorku, stoječih milijone. Govore, da je nova hiša starega Vanderbilta, zgrajena malo pred njegovo smrtjo, stala sedemnajst milijonov, a palača Fera, kalifornskega spekulanta s srebrnimi rudniki, je pa stala še več.